

Turecká **republika** severného Cypru

Na ostrove Cyprus, treťom najväčšom ostrove v Stredozemnom mori, bojovali medzi sebou počas viac ako päťdesiatich rokov Turci a Gréci. Vojná síce bola občasná a nikdy nie s vážnymi následkami, ale ako vždy počas vojny, nikdy nebolo jasné, kto v nej zvíťazí. Preto investície do rekreačných zariadení a nehnuteľností boli len veľmi obmedzené. Po utíchnutí konfliktu a po rozdelení ostrova Cyprus na tri časti – grécku, tureckú a britskú začala sa rozvíjať aj turistika – ved' ostrov má bezpochyby čo ponúknuť – výborne podnebie, zaujímavý a rozmanitý vidiek a pozoruhodnú históriu.

Na ostrove sú dve letiská – Larnaca v gréckej časti ostrova a Ercan v tureckej. Lety do tureckej časti sú komplikovanejšie, pretože každý let musí z politických dôvodov najprv pristáť v Turecku, najčastejšie v Istanbuli. Obyvatelia členských krajín EÚ môžu slobodne cestovať z gréckej časti ostrova do tureckej a späť. Počas jazdy z letiska do severnej časti ostrova mi však taxikár poradil, že treba radšej vyplniť malý formulár s tromi riadkami, ktorý potvrdia pri výjazde, a tak sa vyhneme prípadným problémom, ak by ste cestovali s pečiatkou v pase zo severného Cypru.

Cyprus, copper alebo med'

Turecká republika severného Cypru sa rozprestiera na približne jednej tretine ostrova Cyprus – 3 400 km² s počtom obyvateľov približne 170 000. Zo západu na východ celý ostrov meria 226 km a zo severu na juh 96 km. Najvyšší bod ostrova sa nachádza vo výške 1 024 m. Pobrežie ostrova je skalnaté s veľmi malým prílivom. Značnú časť územia pokrývajú citrusové a olivové sady, borovicové lesy a cyprusy. Žijú tu priateľskí ľudia uvoľneným typickým životom na pobreží Stredozemného mora. Násilná kriminalita je tu skoro neznáma. Nenájdete tu ani pouličných predavačov,

ktorí by obťažovali cudzincov. Miestni Briti mi prezradili, že nezamykajú ani autá, ani domy. Prví obyvatelia prišli na ostrov z Ázie alebo z regiónu Sýrie a Palestíny približne 7000 – 6500 rokov pred n. l. počas obdobia bohatej neolitickej kultúry. Na ostrove sa z bohatých ložísk ťažila meď počas doby bronzovej a od slova meď (copper v angl.) pochádza aj názov ostrova Cyprus.

Okrem medi sa na ostrove ťažilo drevo na stavbu lodí, pestoval sa vinič, olivy na olej a obilie a výhodná geografická poloha robila ostrov zaujímavým pre mocné kráľovstvá v jeho blízkosti. Každé z nich zanechalo na ostrove svoju stopu a tak vznikla bohatá a pestrá mozaika kultúr: gréckej, egyptskej, asýrskej, fénickej, perzskej, románskej, byzantskej a tureckej.

Meze na oslavy

Kuchyňa severného Cypru sa podobá na tureckú. Miestni obyvatelia si v nedeľu na obed najčastejšie pripravujú jahňacie alebo baranie mäso. Keď sa chystajú na veľkú oslavu s konzumáciou alkoholu, ako výdatný základ pripravujú meze, ktoré potom ďalej pomaly konzumujú počas celého trvania oslavy. Meze obsahuje ochutenú červenú repu, papriku, baklažán, jogurt, uhorky so smotanou, humus a prípadne aj údeniny.

Život v severnej časti ostrova je o niečo menej nákladný ako v južnej časti ostrova. Na ostrov sa presťahovali mnohí dôchodcovia, ktorí tu okrem dvoch horúcich letných mesiacov žijú počas celého roka. Pri kúpe nehnuteľnosti však miestni obyvatelia odporúčajú mimoriadnu obozretnosť. Pretože Gréci zo severu ostrova sa sťahovali do južnej časti a Turci z južnej časti ostrova zasa na sever, na pozemky sa môžu stále viazať nároky.

Kostol a kláštor sv. Barnabáša nájdeme na západnom okraji mesta Salamis. Barnabáš pochádzal zo židovskej rodiny. Po štúdiu v Jeruzaleme sa vrátil na Cyprus v roku 45 a začal spolu so svätým Pavlom šíriť kresťanstvo. Židia ho zabili a v noci hodili jeho telo do mora. Ale jeho žiaci tajne pochovali pod stromom telo s bibliou, ktorú Barnabáš nosieval počas pobytu v jaskyni, nikto však nevedel, kde presne. Po uplynutí ďalších 432 rokov sa miesto počas sna zjavilo biskupovi a nariadil otvorenie hrobu. Biblia v hrobe predstavuje dôkaz, že to sú ostatky sv. Barnabáša. Neskôr v roku 477 postavili kláštor a dnešnú podobu nadobudol v roku 1756. V kostole sú vystavené ikony a ďalšie cirkevné predmety. V roku 1992 tu otvorili archeologické múzeum.

Výborne podnebie, rozmanitý vidiek a pozoruhodná história

TEXT A FOTO
MIROSLAVA
DULOVÁ

Opátstvo Bellapais – samotný názov je skomoleninou francúzskeho názvu Abbaye de la Paix. Gotická budova opátstva patrí k najkrajším na Blízkom Východe. Prví mnísi Augustiniáni sa tu usadili v roku 1187 po úteku z Jeruzalemu. Pôvodná stavba pochádza z obdobia 1198 – 1205 a počas obdobia francúzskeho kráľa Huga III. získala dnešnú podobu. Kostol z 13. storočia predstavuje najlepšie zachovanú časť. Z opátstva obdivujeme výborný výhľad na okolitú krajinu. Neďaleko opátstva je kaviareň, do ktorej chodil na kávu spisovateľ Lawrence Durrell počas písania svojej autobiografickej knihy *Bitter Lemons* (1953 – 1956) na ostrove Cyprus.

Voľný čas – golf a turistika

Severný Cyprus ponúka skutočne veľmi široký výber aktivít vo voľnom čase. Napríklad turistiku v šiestich chránených oblastiach po 600 km značených turistických chodníčkoch. Počas túry môžete obdivovať aj endemický červený cyperský tulipán, ktorý rastie len na Cypre, a na pláži dva druhy korytnačiek, ktoré hniezdia na piesočnatých plážach polostrova Akdeniz. Na Cyprus chodia turisti pozorovať aj 317 rôznych druhov sťahovavých vtákov.

Ostrov ponúka aj niekoľko veľmi kvalitných lokalít pre potápačov a samozrejmosťou sú všetky športy súvisiace s pobytom pri mori. Na Cyprus sa chodí aj za golfom. V severnej časti ostrova sú dve golfové ihriská. Na golfovom ihrisku v Korineum Beach and Golf Resort sa konal druhý golfový festival, ktorý pozostáva zo štyroch turnajov: dámy, páni, zmiešané páry a dvojice. Ihrisko využíva terén so značnými výškovými rozdielmi a preto možno aj počas turnajov používať vozíky.

Voda sa vyskytuje len na jednej jamke v jazere, ktoré slúži ako nádrž na zavlažovanie ihriska. Voda sa čerpá do jazera z morského pobrežia zo závodu na odsolovanie morskej vody. Mimoriadne hustá tráva Paspalum robí hráčom značné problémy, pretože trávu kosia navysoko, inak by len ťažko prežila počas obdobia vysokých teplôt. Hráčov nepoteší ani loptička v blízkosti prastarých olivových stromov, okolo ktorých je kyprý piesok. Hra z pieskových prekážok je tiež kapitolou

Vo Famaguste odporúčam navštíviť ruiny dôležitého obchodného centra Salamis z obdobia 11. storočia pred n. l. Nájde tu zvyšky po kráľovských hrobách, telocvičňu a kúpele, divadlo z obdobia Augusta s 50 radmi sedadiel pre 15 000 návštevníkov. V 4. storočí divadlo poškodilo zemetrasenie, nikdy nebolo opravené a stavebný materiál sa použil na ďalšie stavby. Baziliku Kampanopetra postavili v 4. storočí pred n. l. a patrili k nej aj kúpele s miestnosťou určenou na potenie. Bazilika Ayios Epiphanos je najväčšou na Cypre a postavili ju ako metropolitný kostol v Salamise v 4. storočí pred n. l. Možno obdivovať aj vodný rezervoár Vouta, ktorý v dĺžke 50 km privádzal vodu z Kyhrey. Románsky vodovod fungoval až do 7. storočia. Dodnes sa zachovalo 36 pilierov.

Najvýznamnejší hrad na Cypre Sv. Hilarion sa nazýva podľa svätca, ktorý tu údajne žil. Hrad vybudovali na najvyššom vrchole v horách na obranu pred arabskými útokmi. Do skupiny obranných hradov patria ešte hrady Kyrenia, Buffavento a Kantara. Útoky sa začali v 7. storočí a prvá pozorovacia veža bola postavená v 10. storočí. Existujú dokumenty potvrdzujúce, že hrad už existoval, keď sem zavítal Richard Levie Srdce v roku 1191. Hrad zväčšili a prebudovali počas lusignanského obdobia. Keď ostrov získali Benátčania v roku 1489, hrad bol už opustený. Hrad je vybudovaný na troch hlavných úrovniach – prvá bola určená pre vojakov a zamestnancov hradu

Výborne podnebie, rozmanitý vidiek a pozoruhodná história

a tu sa nachádzali aj cisterny na vodu, stajne a ďalšie budovy. Na druhej úrovni sa nachádzal byzantský kostol z 10. storočia, kráľovské apartmány, kuchyňa, cisterny na vodu a stredoveké toalety. Najvyššie sa nachádzala kuchyňa a ďalšie cisterny na vodu. Z najvyššieho miesta hradu vo výške 732 m je vynikajúci výhľad na okolie. Odporúča sa však zobrať si pevné topánky na výstup, miestami sú kamene a schody už veľmi schodené, a dostatok pitnej vody. Údajne Walt Disney našiel práve na tomto hrade inšpiráciu pre svoje rozprávky.

samou osebe, v prekážkach je mramorový piesok, z ktorého sa mimoriadne ťažko podarí vyhrať loptičku. Náročné sú aj dve trojparové jamky do kopca ponad priepasti, na ktorých dne ležia smutné golfové loptičky. Centrum Korineum si určite oblúbia hostia, ktorí majú radi ničím nerušené prostredie, v ktorom počujú len svoj vlastný golfový švih. Ihrisko obkolesujú vysoké hory, zelené svahy a more, do najbližšieho mesta Girne (Kyrenia) cesta trvá menej ako hodinu.

Zelená línia

V severnom Cypre sa hovorí po turecky a anglicky. Deti sa v škole učia ako nepovinný jazyk po nemecky alebo francúzsky. Priemerná mzda okolo 500 eur nestačí a tak mnohí miestni obyvatelia si hľadajú ďalší zdroj príjmov. Voda je nedostatkovým tovarom, miestnym obyvateľom ju dodávajú len dvakrát do týždňa, a preto na strechách domov sú nádrže, v ktorých sa voda skladuje, ale ju aj slnko ohrieva. Ostrov Cyprus rozdeľuje na tureckú a grécku časť tzv. zelená

línia, ktorá však nemá nič spoločné s ekológiou. Keď sa mala čiara nakresliť do mapy, ako prvé prestalo písať modré pero, potom aj červené a nakoniec sa nakreslila zeleným perom. A čo si treba priniesť domov z tureckého Cypru? Výborný panenský olivový olej lisovaný za studena z tmavých olív, miestny destilát podobný na rakiju, ktorý však neobsahuje aniž, dvakrát praženú kávu a rôzne typické zaváraniny, ako napríklad nakladané zelené orechy, mišpuľový rôsol alebo rôsol z granátových jabĺk.

Mohutný hrad Kyrenia sa týči na severovýchodnom okraji mesta Kyrenia. Prvýkrát sa hrad spomína v roku 1191, keď ho počas tretej križiackej výpravy získal Richard Levie Srdce od kráľa Isaka Komnena Cyperského. Hoci sa ešte nepodarilo presne zistiť obdobie vybudovania hradu, našli sa tu počas vykopávok predmety zo 7. storočia pred n. l., z helénsko-románskeho obdobia. Kráľ Richard ostrov najprv predal templárskym rytierom a potom bratrancovi Guyovi de Lusignan, bývalému kráľovi Jeruzalemu, a lusignanské obdobie na ostrove trvalo približne 300 rokov. Pôvodný, relatívne malý hrad prvýkrát zväčšili po roku 1208 dobudovaním mohutného byzantského opevnenia a slúžil najmä vojenským účelom. V roku 1489 ostrov dobyli Benátčania a hrad zväčšili do jeho dnešnej podoby. Počas britského obdobia hrad slúžil ako väznica a policajná akadémia. Po roku 1960 hrad sprístupnili verejnosti. Na hrade si v klimatizovanej miestnosti treba pozrieť zvyšky starej lode z obdobia 300 rokov pred n. l., ako aj množstvo nájdených artefaktov, ktoré loď prevážala.